

Є. Вдовиченко,
к.істор.н., заступник завідувача кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін
Херсонського державного аграрного університету,
м. Херсон
e-mail: Evgenvdv82@meta.ua

КОРУПЦІЯ У ТВОРЧОСТІ М. ВЕБЕРА

В умовах глобалізаційного процесу, що трансформує соціальну дійсність, особливо гостро стоїть на порядку денному проблема корупції. Саме вона заважає модернізації країн, розвитку їх економік і негативно впливає на життя всієї світової спільноти. Корупція відіграє одночасно значну і негативну роль у функціонуванні суспільства. Високий рівень поширення корупційних явищ призводить до розтрати державних коштів і майна, неефективного використання суспільних благ, придушення підприємницької активності, зниженню якості наданих товарів і послуг, інвестиційної привабливості країн, збільшенню соціальної диференціації населення, підриву демократичних засад суспільства, зниження авторитету і довіри до держави з боку суспільства, ослабленню управлінського потенціалу державного апарату, гальмування у проведенні необхідних соціально-політичних, соціально-економічних та управлінських змін.

У соціології та філософії корупція розуміється як дисфункційне явище, патологія суспільства, що породжує у ньому потворні форми взаємовідносин між людьми. Корупція представляє собою особливу соціальну структуру, тобто сукупність стійких і достатньо універсальних (вони пристосовані до існування у різноманітних сферах життя суспільства) норм, принципів взаємин людей. При цьому маються на увазі не окремі, одиночні випадки та персони, а соціальні групи, які підтримують цю структуру у якості головного або у якості невід'ємної умови (джерела) свого існування [1]. Тут корупція постає у виді неофіційної підсистеми соціального регулювання, що існує паралельно із офіційним механізмом регуляції суспільного життя. Ця «паралельна система» регулювання породжується неефективною діяльністю органів державної влади. Відповідно з таким підходом корупційна поведінка посадових осіб визначається як «неформальна» девіантна (з відхиленням) поведінка управляючої еліти, що проявляється у нелегітимному використанні нею соціальних благ [2].

В основі подібного соціологічного розуміння феномену корупції лежать теорії раціональної бюрократії М. Вебера, структурно-функціональний підхід і теорія соціальної аномії Т. Парсонса і Р. Мертона. Вебер виходячи із своїх трьох типів легітимної держави, стверджував, що сучасна держава здійснює панування над своїми громадянами при допомозі бюрократії. Тому необхідною умовою нормального функціонування державної влади виступає робота бюрократії, заснована на формальній раціональності. Така раціональність передбачає «розвиток і перетворення сучасного чиновництва у сукупність трудящих, висококваліфікованих спеціалістів духовної праці, професійно вишколених багатолітньою підготовкою із високо розвинутою становою честю, що гарантує бездоганність, без чого виникла б фатальна небезпека жажливої корупції і низького міщанства» [3]. Таким чином, згідно концепції М. Вебера, розповсюдження корупції серед державних службовців пов'язується з нераціональною організацією їх діяльності.

Варто зазначити, що для творчості німецького вченого характерний етичний політеїзм цінностей. Тобто, винесення ціннісних суджень і не визнання абсолютних та безумовних цінностей. Мова йде про принцип вибору, що встановлює напрям пошуку для причинного пояснення феномену. У реальності немає кордонів, але дослідники цікавляться лише визначеними явищами або їх аспектами. Скажімо феномен корупції вивчається, оскільки він зачіпає наші культурні інтереси, і наш пізнавальний імпульс

орієнтований на цей сектор реальності. Також М. Вебер зробив висновок про функціональність та прийнятність корупції при умові, що вона посилює позицію еліт, що гарантують прискорення змін які стаються у суспільстві. З точки зору прихильників даного напрямку, корупція перестає існувати реалізувавши своє економічне та політичне призначення у суспільстві. Отже, мова йде не тільки про функціональність корупції, але про її конструктивність.

Актуальний підхід до розгляду корупції склався у ХХ столітті. У цей час трансформується погляд суспільства на справедливість, владу та багатство. Сучасний погляд на те, що корупція заважає розвитку, у середині минулого століття не був однозначним. Деякі дослідники, наприклад С. Хантінгтон, знаходячись під впливом М. Вебера вважали, що корупція може приносити користь суспільству, так як вона знижує рівень насилля і на додачу презентує собою один із механізмів адаптації до сучасності і має антиреволюційний характер[4].

Тільки у кінці ХХ століття до корупції стали відноситися як до серйозної соціальної проблеми, що обумовлена різноманітними детермінантами. Особливо це стало помітно, коли дане явище стало становити небезпеку для нормального функціонування суспільства. Соціум, в тому числі і український намагається віднайти шляхи і способи боротьби з даною соціальною проблемою.

Список використаних джерел

1. Дахин А. В. *Коррупция: элементы социологической модели* / А. В. Дахин // *Коррупция в органах государственной власти: природа, меры противодействия, международное сотрудничество: Сборник статей.* – Новгород. – 2001. – 280 с.
2. Гараев Р. Ф. *Понятие коррупции* / Р. Ф. Гараев // *Следователь.* – 2001. - № 2. – С. 47.
3. Вебер М. *Политика как призвание и профессия* / М. Вебер // *Избранные сочинения.* – М. Прогресс. – 1990. – 808 с.